

Didaktika primárneho vzdelávania

Doc. Dr. Dušan Kostrub, PhD.

PdF UK v Ba, ÚPVaŠ, KPEP

Didaktika – náuka o procese výučby

- ▶ Vyučovať tak, aby sa žiaci hrali a vďaka hre sa (na)učili.
- ▶ Hra – hlavná a formatívna aktivita detstva.
- ▶ Spoločné znaky hry a výučby, ide o:
 - ▶ kultúrne situovanú aktivitu – interakciu myslí subjektov,
 - ▶ sústredenosť na kultúrne, diskurzívne praktiky, obsahy, ciele a zámery,
 - ▶ Integrovanosť činností a obsahov v jednej aktivite,
 - ▶ Aktívnosť, autonómnosť (samostatnosť), kolaboratívnosť subjektov.
 - ▶ Múdroosť a racionálnosť konania subjektov.
 - ▶ Čas, priestor, herné symboly, nástroje, osobná zaujatosť a pripísaný zmysel...

Výučba v primárnom vzdelávaní

- Kto je žiak v primárnom vzdelávaní vo veku od 6 do 10 rokov?
- Aké má vlastnosti a špecifiká?
- Čo ho zaujíma?
- Čo ho nezaujíma?
- Čo dokáže?
- Čo je v jeho zornom uhle???

Výučba v primárnom vzdelávaní

- ▶ Kto je učiteľ primárneho vzdelávania pre 21.st?
- ▶ Kompetencie učiteľa 21.st: „Kompetencia vyučovať iných tak, aby sa iní (na)učili to, čo je potrebné bez vnučovania, vynucovania a donucovania.“
- ▶ HEURISTICKÉ (objavné), HERMENEUTICKÉ (vysvetľujúce), INVESTIGATÍVNE (bádateľské), TEORETICKÉ (vedecké), OPERATÍVNE (didaktické), INTERAKTÍVNE (relačné) a DEONTOLOGICKÉ (otázka morálnej zodpovednosti) KOMPETENCIE – SPÔSOBILOSTI.

Výučba v primárnom vzdelávaní

Proces v ýučby

PREAKTÍVNA FÁZA:

Diagnostikovanie, Vytváranie učiacich sa skupín a Iniciačná diskusia, Časov ý manažment, Podmienky, roly a pravidlá.

Výučba v primárnom vzdelávaní

Proces výučby

PREAKTÍVNA FÁZA

Prezentácia učiva v rámcových bodoch, prezentácia cieľov,
konštituovanie učebného obsahu

Výučba v primárnom vzdelávaní

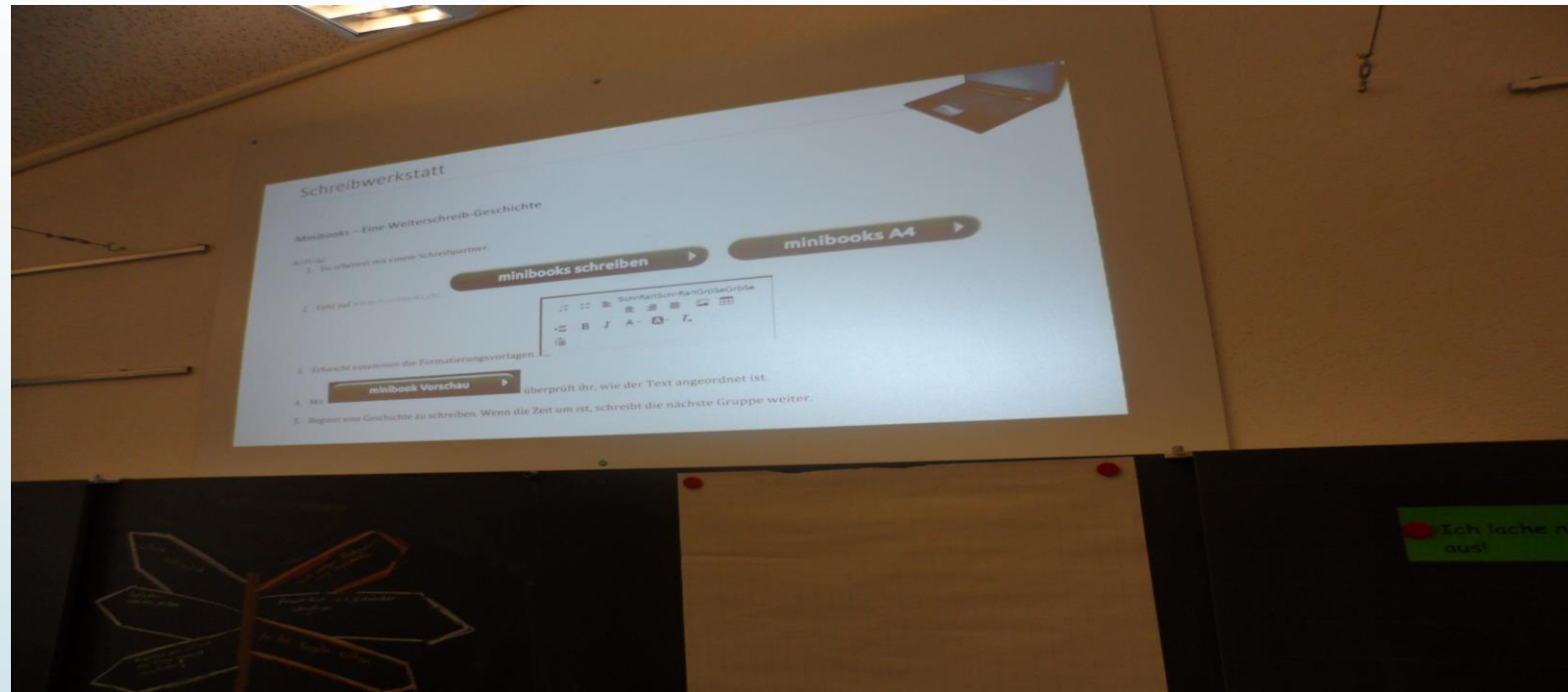
Proces výučby
INTERAKTÍVNA FÁZA – evokácia didaktických situácií vo výučbovej aktivite: uvedomelá spoločná činnosť žiakov v učiacej sa skupine.

Výučba v primárnom vzdelávaní

INTERAKTÍVNA FÁZA – evokácia didaktických situácií vo výučbovej aktivite: uvedomelá spoločná činnosť žiakov v učiacej skupine. Prevzatie a predstieranie rol v konaní žiakov, zapájanie individuálneho kritického, hodnotiaceho a kreatívneho myslenia.

Výučba v primárnom vzdelávaní

EXTERNÝ MEDIÁTOR (nie je reč učiteľa!)

Výučba v primárnom vzdelávaní

INTERAKTÍVNA FÁZA – evokácia didaktických situácií vo výučbovej aktivite: uvedomelá spoločná činnosť žiakov v učiacej sa skupine. Prevzatie a predstieranie rol v konaní žiakov, zapájanie interakcie myslí s prepojením na kritické, hodnotiace a kreatívne myslenie všetkých.

Výučba v primárnom vzdelávaní

POSTAKTÍVNA FÁZA

Završenie didaktických situácií vo výučbovej aktivite.

Referovanie o uskutočnených činnostiach (podiel aktivity a kolaboratívnosti, zodpovednosť). Zopakovanie/rekapitulácia postupu. Interiorizácia a Exteriorizácia, Reflexia, Prezentácia materiálnych a nemateriálnych výsledkov. Zápis/záznam/poznámky.

Zosumarizovanie „krokov“ a poukázanie na nadväznosť v ďalších výučbových aktivitách.

Návrhy, nápady, uvedomenie si chýb a možnosti vyhnúť sa chybám...

DIAGNOSTIKOVANIE, EVALVÁCIA, AUTOEVALVÁCIA, KO-EVALVÁCIA.

Didaktické situácie

- Ide o skryté učenie sa vznikajúce v hraní sa žiakov, hra integruje učebné stratégie žiaka, ktoré sú evokované podmienkami vo výučbe. Tento typ učenia sa nie je zvonku kontrolovaný učiteľom, ale pretvára žiakov na autonómne a kolaborujúce aktívne subjekty spôsobilé uskutočniť konkrétne kultúrne a diskurzívne praktiky. Učiteľ minimalizuje svoju moc jediného nositeľa poznania, stáva sa moderátorom, konzultantom a spoluhráčom.
- V tomto type učenia sa - za istých podmienok a okolností – produkuje (chybné i správne) poznanie, ktoré sa prostredníctvom vzájomnej komunikácii (DISKURZ – rozprava) transformuje a elaboruje na spoločensky prijateľné poznanie. Narába sa integrovane s každodenným poznaním, školským poznaním a vedou. Vzniká poznanie, ktoré je záväzným pre subjekty a určujúcim koncept ďalších didaktických situácií.

Didaktické situácie – „Ak učiteľ hovorí o tom, čo si želá, už to nemôže prísť od žiakov!“ - paradox

- ▶ Didaktický trojuholník – didaktický trojuholník
- ▶ Pretvárajúce komponenty.
- ▶ Podporné komponenty.
- ▶ Dohadovanie sa/rokovanie, Kognitívna disonancia, Kognitívny zlom, Konceptuálna zmena, (Socio)kognitívny konflikt, Epistemologické prekážky,
- ▶

Informačné zdroje:

1. Skalková, J: Obecná didaktika

2. Kostrub, D.: Ď/ž/š – učivo – učiteľ, didaktický alebo bermudský trojuholník?

Iní autori:

Kasáčová, B., Doušková A., Kolláriková, Z., Pupala, B...

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

POŽIADAVKA/Y na ukončenie predmetu:

- Projekt výučby zakladajúci sa na didaktických situáciách formou hry (žiadne didaktické hry, učebné listy, pracovné zošity ap.) transformovaný do uceleného tematicko-obsahového a cieľového konceptu. ŽIADNE DONUCOVANIE, VNUCOVANIE A VYNUCOVANIE učiva (učebných činností) od učiteľa – **všetko** má pochádzať od žiakov, má vzniknúť v tvorivej atmosfére v diskusiách medzi žiakmi navzájom a žiakmi s učiteľom, má byť rozvinuté osobnou účasťou, dohadovaním sa, spoluprácou, samostatnosťou a p. ISCED ako rámcový koncept slúži učiteľovi ako inšpirácia na tvorivé aktivity, nie na mechanickú otročinu! Tie časy skončili...
- Test – tzv. doplňovačka. ?